

насамперед з Черкащини, звідки формувалась значна частина населення (наприклад, село Сміле). Найчастіше для нашого краю характерні червоно-чорні рослинні та тваринні орнаменти. Зберігся чіткий поділ рушників за призначенням.

Отже символіка рушників північно-східної України у цілому відповідає хрестоматійним українським уявленням, хоча і має певну місцеву специфіку. В стилі місцевих рушників не мали значного впливу так звані «псевдоукраїнські» мотиви. Набагато більшу роль тут відігравали особистість самих вишивальниць, їх технічна майстерність та родова спадковість традицій. Рушник до цього часу зберіг свою роль в обрядовості українців, не залишаючи сумнівів щодо її традиційності та автентичності.

1. *Кара-Васильєва Т.* Українська вишивка / Т.Кара-Васильєва, А.Чорноморець. – К., 2005.
2. *Ковальчук О.В.* Українське народознавство / О.В.Ковальчук. – К., 1992.
3. *Культура і побут населення України: Навч. посіб.* / Л.Ф.Артюх, В.І.Наумко та ін. – К., 1991.
4. *Орел Л.* Рушник / Л.Орел // *Памятки України: Історія та культура.* – 1996. – №3-4.
5. *Шафранська Г.* Народні рушники Чернігівщини / Г.Шафранська // *Народна творчість та етнографія.* – 2004. – №1.
6. *Яковлева О.* Рушник як символ в когнітивній моделі світу праукраїнців / О.Яковлева // *Народна творчість та етнографія.* – 2006. – №3.

КОРОЛЬ В.М.

ВИСВІТЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СИСТЕМИ ТРУДОВИХ РЕЗЕРВІВ ГАЗЕТОЮ «КРАСНИЙ КРЫМ» У 1944-1950 рр.

Державна система трудових резервів у другій половині 1940-их рр. стала невід'ємною частиною радянської економіки та суспільства. Ця централізована структура гарантувала забезпечення робітничими кадрами стратегічних галузей народного господарства, а також виконувала завдання з ідеологічного виховання і соціалізації молодого покоління. Масштабна діяльність трудових резервів не могла не знайти відображення у тогочасному інформаційному просторі, зокрема у пресі. Спробуємо проаналізувати висвітлення роботи вищезгаданої системи на прикладі видання «Красный Крым».

Газета «Красный Крым» – найпотужніше видання на Кримському півострові у період пізнього сталінізму. Вона одночасно була друкованим органом Кримського обкому і Сімферопольського міськкому ВКП(б), а також Кримської обласної ради трудящих (до середини 1945 р. Верховної Ради Кримської АРСР). Виходила російською мовою у Сімферополі 5 разів на тиждень.

Практично щотижня на шпальтах газети друкувалися матеріали, що тим чи іншим чином стосувалися трудових резервів. Ця інформація демонструє тогочасну офіційну оцінку діяльності профтехосвіти і допомагає сучасним дослідникам дізнатися про стан повоєнної системи трудових резервів, а також з'ясувати особливості агітаційно-пропагандистської роботи радянської влади щодо створення позитивного відношення до вищезазначеної структури з боку населення.

Більшість матеріалів належали перу кримських кореспондентів, але часом передруковувалася й інформація ТАРС, що стосувалася подій у досліджуваній галузі в масштабах усього СРСР. Форма подачі матеріалів у газеті була надзвичайно різноманітною: короткі повідомлення, авторські статті, репортажі, оголошення.

Установи системи трудових резервів у Криму почали відбудовуватися на початку липня 1944 р. [1, с.185]. У серпні того ж року Саратовське обласне управління трудрезервів взяло шефство над кримськими колегами і почало надавати їм матеріальну та організаційну допомогу [2, с.153]. Повноцінна мережа навчальних закладів трудових резервів сформувалася у Криму до листопада 1944 р. На той час там було організовано 6 ремісничих училищ і 10 шкіл ФЗН із загальною кількістю учнів 5 тис. осіб [1, с.186]. Поступово мережа закладів зростала і у травні 1947 р. вже налічувала 28 одиниць [3, с.3].

«Красный Крым» оперативно повідомляв про відбудову і створення нових шкіл та училищ трудових резервів. Так, у жовтні 1944 р. газета писала про відкриття у Сімферополі нового РУ енергетиків, де мали готувати майбутніх працівників електростанцій [4, с.3]. А невдовзі згадується про відбудову школи ФЗН у порту Феодосії [5, с.3].

Напередодні та під час призову молоді до навчальних закладів трудових резервів кількість друкованих матеріалів, присвячених зазначеній структурі, збільшувалася. Статті

роз'яснювали значення профтехосвіти, говорили про майбутні перспективи для кваліфікованих робітників та престижність їхньої праці. Публікувалися повідомлення про хід кампанії, зокрема інформація про заплановану та фактичну кількість мобілізованого учнівського контингенту. Наприклад, під час осіннього призову 1945 р. вийшла стаття «*Будущий мастера*», де змальовувалася ідеальна картина одночасного процесу мобілізації молоді та працевлаштування випускників трудових резервів [6, с.4].

ПРОЧИТАЙТЕ ВСЕХ СТРАН СОВ. СОЮЗНИКАМ

КРАСНЫЙ КРЫМ

Орган Крымского обкома, Симферопольского горкома комсомола и областного комитета депутатов трудящихся

Сентябрь

28

ВОСКРЕСЕНЬЕ

1947 г.

№ 197 (7047)

Цена 20 коп.

Выпущено 14111

СЕГОДНЯ В НОМЕРЕ:

П. Трубанов. В Приморском районе заготавливают сено (1 стр.).

С. Николаевский. — Работы только на выходные (1 стр.).

М. Костин. — Примуля колхозу былинки сажай (1 стр.).

П. Трубанов. ИЖИЦЫ, С. Ковалев. — Кому нужны забавные повествования о работе (2 стр.).

М. Костин. — Работы только на выходные (3 стр.).

За неделю в разной стране (2 стр.).

Содержание программы Союза ССР (2 стр.).

Нов. Шаурин. — Рыболовы накула (1 стр.).

К. Кудай. — Захватить малых рыбачков (4 стр.).

М. Костин. — Работы только на выходные (3 стр.).

В. Соколов. — Ковалевский (3 стр.).

В. Соколов. — Трубанов на арене юности (3 стр.).

В. Соколов. — Трубанов на арене юности (3 стр.).

В. Соколов. — Трубанов на арене юности (3 стр.).

Выше темпы и качество осеннего сева

Почва в «Белом Крыме» сообразованно сполна готова к осеннему севу. Вспашка, боронование, посевы, удобрения, полив — все это обеспечит хороший урожай. Вспашка, боронование, посевы, удобрения, полив — все это обеспечит хороший урожай. Вспашка, боронование, посевы, удобрения, полив — все это обеспечит хороший урожай.

В Приморском районе затягивают сев

В Приморском районе заготавливают сено. Работы только на выходные. Работы только на выходные. Работы только на выходные.

Призыв в школы трудовых резервов

В школах трудовых резервов. Работы только на выходные. Работы только на выходные. Работы только на выходные.

Передовица газеты «Красный Крым» за 28.09.1947 р.

Крім того у період призовних кампаній газета регулярно друкувала оголошення рекламного характеру про набір молоді на навчання на добровільних засадах, де повідомлялися вимоги до вступників, а також про умови забезпечення учнів харчуванням, одягом, житлом у гуртожитку. Запрошувалися підлітки як дирекцією конкретних шкіл чи училищ, так і від імені обласного управління трудових резервів з переліком своїх навчальних закладів та спеціальностей, що зараз дає змогу зробити висновки про стан мережі відповідних установ на певний момент. У червні 1947 р. подібне оголошення інформувало про набір одразу до 9 РУ, 1 ЗУ та 6 шкіл ФЗН, розташованих у 7 містах Криму [7, с.4].

На сторінках газети також привертають увагу оголошення про прийом на роботу висококваліфікованих робітників на посади майстрів виробничого навчання, що підтверджує значну потребу у таких кадрах [8, с.4].

У матеріалах досліджуваного видання трапляються згадки про навчальні заклади трудових резервів рідкісних типів та спеціалізацій. Так, повідомляється про школи мореплавного навчання (ШМН) у Євпаторії та Ялті [6, с.4; 9, с.3], ремісниче училище та школи ФЗН морського флоту у кількох містах півострова [10, с.4], а також про школу ФЗН тютюників у Сімферополі [11, с.2]. Це ілюструє регіональними специфіку профтехосвіти Криму, викликану географічними особливостями місцевої економіки.

Ще однією характерною рисою Криму була наявність тут великих всесоюзних рекреаційних закладів, що належали системі державних трудових резервів. Газета «*Красный Крым*» час від часу писала про надзвичайно комфортабельні умови санаторіїв «*Ударник*» і «*Трудовые резервы*», в яких відпочивали та оздоровлювалися учні шкіл ФЗН та училищ. Зазначалося, що велика увага тут приділялася цікавому культурному дозвіллю та ідеологічному вихованню молоді [12, с.1; 13, с.3].

Звичайно, відправлялися до цих санаторіїв поодинокі щасливчики. Більшість же «*фезеушників*» та «*реушників*» тих повоєнних часів мріяли хоча б про нормальне харчування і прийнятні умови проживання. Але читачам, звісно, про це не нагадували. Натомість, владі було вигідніше підтримувати у кожного надію потрапити до такого зразкового закладу та віру в можливість цього.

Постійно публікувалася інформація про дозвілля учнівського контингенту: виступи художньої самодіяльності, змагання з різних видів спорту, гірські походи, урочисті естафети, участь у святкових парадах та ін.

Окремо слід відзначити матеріали, присвячені діяльності комсомолу, політичному вихованню, участі трудрезервників у соцзмаганнях та суспільно-корисній праці (суботники, недільники, збір металобрухту). У тогочасній радянській манері підкреслювалася ідейність і свідомість «*молодих будівників комунізму*».

З пропагандистською метою використовувалися і візуальні матеріали. На сторінках видання друкувалися зображення, які з найвигіднішого боку презентували трудові

резерви. Передовсім це фото з кращими учнями закладів та з випускниками, що потім досягли значних успіхів. Як правило, сюжет фотографій є динамічним, тобто вони демонструють момент певної дії: учень під час виконання складної роботи [14, с.3], зустріч Героя Радянського Союзу, що приїхав до свого колишнього училища [15, с.1], перше в житті вихованців залізничного училища голосування на виборах [16, с.2] тощо.

Серед матеріалів були не тільки відверто агітаційно-пропагандистські, але і доволі витримані інформаційно-аналітичні статті. З одного боку, ЗМІ мали агітувати молодь вступати до навчальних закладів, створювати позитивний імідж централізованій системі профтехосвіти в очах пересічних людей. З іншого боку, трудові резерви мали значні проблеми, приховати які було абсолютно неможливо. Тому преса піднімала окремі з цих проблем, переконуючи громадськість, що вони є тимчасовими, викликані наслідками війни та некомпетентністю місцевих керівників. Сама система підготовки робітничих кадрів, ясна річ, критиці не піддавалася. Наприклад, у березні 1947 р. вийшла стаття начальника Кримського обласного управління трудових резервів І.Куракова «*Новые кадры для промышленности Крыма*», де водночас як проаналізовано позитивні досягнення, так і озвучено низку негативних моментів у роботі деяких навчальних закладів, керівництва базових підприємств та органів місцевої влади. Саме їх звинувачено у затягуванні призовної кампанії і повній неготовності кількох шкіл ФЗН до навчального процесу через недобудованість приміщень [17, с.3].

Отже, не зважаючи на тенденційність інформації у пресі сталінських часів, друковані ЗМІ і, зокрема, газета «*Красный Крым*» є важливим джерелом з вивчення історії системи державних трудових резервів. У поєднанні з архівними даними матеріали періодичних видань дозволять зробити дослідження вказаної вище теми більш насиченими та рельєфними.

1. Акулов М.Р. Восстановительные работы в Крыму в 1944-45 годы / М.Р.Акулов // Отечественная история. – 1993. – №1. – С.182-190.

2. Котляр Э.С. Государственные трудовые резервы СССР в годы Великой Отечественной войны / Э.С.Котляр. – М.: Высшая школа, 1975. – 240 с.

3. Новые школы ФЗО // Красный Крым. – 1947. – 13 мая. – С.3.

4. Новое ремесленное училище энергетиков // Красный Крым. – 1944. – 6 октября. – С.3.

5. Коротченко С. Порт оживает. / С.Коротченко // Красный Крым. – 1944. – 4 ноября. – С.3.

6. Шипилевская А. Будущие мастера / А.Шипилевская // Красный Крым. – 1945. – 25 сентября. – С.4.

7. Красный Крым. – 1947. – 22 июня. – С.4.

8. Красный Крым. – 1950. – 22 января. – С.4.

9. Ягунов В. Евпаторийский избирательный округ №361 / В.Ягунов // Красный Крым. – 1947. – 31 января. – С.3.

10. Красный Крым. – 1944. – 12 августа. – С.4.

11. Школа ФЗО табаководов // Красный Крым. – 1947. – 3 января. – С. 2.

12. Санаторий «Трудовые резервы» // Красный Крым. – 1945. – 14 октября. – С.1.

13. Бузмаков П. День в санатории трудовых резервов. / П.Бузмаков // Красный Крым. – 1946. – 5 марта. – С.3.

14. Красный Крым. – 1944. – 29 октября. – С.3.

15. Красный Крым. – 1945. – 15 сентября. – С.1.

16. Красный Крым. – 1947. – 10 февраля. – С.2.

17. Кураков И. Новые кадры для промышленности Крыма / И.Кураков // Красный Крым. – 1947. – 14 марта. – С.3.

КОРОЛЬ С.М.

СТВОРЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ АСОЦІАЦІЇ «КАРПАТСЬКИЙ ЄВРОРЕГІОН»

Єврорегіони – це один із основних інструментів євроінтеграції. Вони мають зіграти надзвичайно важливу роль у просуванні України до західних співтовариств.

Міжнародна Асоціація «Карпатський єврорегіон» – це перша транскордонна організація, створена на терені країн колишнього соціалістичного табору.

Передумови створення:

- зміна геополітичної ситуації в Центральній і Східній Європі;
- тимчасовий розрив існуючих двосторонніх економічних, торгівельних та культурних зв'язків;

- прийняття ряду документів, які мали на меті стимулювати міжнародне регіональне співробітництво (на базі Мадридської конвенції про транскордонне співробітництво 1980 р.).

Ініціативні дії по створенню:

- утворення національних регіональних об'єднань, які далі мали на меті розвивати міжнародне співробітництво;